

TARIX DARSINI O'QITISHDA INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANISH

Shokirova Gulzodaxon Sodiqovna

*Farg'ona viloyati Uchko'prik tumani 20-sonli o'rta ta'lim maktabi
tarix fani o'qituvchisi*

Anotatsiya: Ushbu maqolada tarix fanini o'qitishga doir bir qancha innovatsion metodlardan foydalanish haqida qisqacha ma'lumotlar keltirildi.

Kalit so'zlar: fikr, sabab, misol, umumlashma, poleolit, mezolit, neolit, bronza, temir, "Insert", "Sanalar tilga kirganda".

Kirish: Bugungi kunda yurtimizda har sohada turli islohotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan ta'lim tizimida ham keskin o'zgarishlar ro'y bermoqda. Bugungi kun o'quvchisi ham ilmga chanqoq, yangilik va izlanishlarga o'ch. Bunday davr o'qituvchiman o'z ustida tinimsiz izlashni, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan o'rinli foydalanishni, darsni qiziqarli tashkil etish bilan bir qatorda AKT dan foydalana olishni talab etmoqda. Shu boisdan ushbu maqolada tarix darslarini o'qitishning bir necha interfaol usullari va texnologiyalari bilan tanishtiramiz: "Sanalar tilga kirganda" metodi. Metodda muhim sanalar slayd yoki A4 qog'ozi orqali ko'rsatiladi. O'quvchilar sanalarni izohlar bo'lgan voqealarni bayon qilib, izohlaydilar.

Asosiy qism: "Fikrni davom ettir" metodi. Bunda o'qituvchi biror mavzu bo'yicha kalit so'zlarni boshlanishini yozib qo'yadi, o'quvchi esa kalit so'zga mos ta'rifni yozishi lozim bo'ladi. Masalan 6-sinfda "Qadimgi dunyo tarixini davrlashtirish" mavzusini o'rgatishda qo'llash mumkin.[1]

1. Poleolit-bu
2. Mezolit-bu
3. Neolit-bu
4. Eniolit-bu
5. Bronza-bu
6. Temir-bu...

Bu usulni doskada bajartirish yoki kartochkalarga yozib tarqatma holida ham qo'llash mumkin. Venn diagrammasi usulida o'quvchilarda mavzuga nisbatan tahliliy yondashuv, ayrim qismlar negizida mavzuning umumiy mohiyatini o'zlashtirish (sentezlash) ko'nikmalarini hosil qilishga yo'naltiriladi. Strategiya kichik guruhlarini shakllantirish asosida sxema bo'yicha amalga oshiriladi. Yozuv taxtasi o'zaro teng 3 bo'lakka ajratiladi va har bir bo'lakka sxema chiziladi. [2] Avval ikkala mavzu haqida ma'lumot yoziladi. So'ng ularning o'xshash tomonlari yoziladi va ikkita mavzu haqidagi ma'lumotlar mustahkamlanadi. Bu usul ko'nikma hosil qilishda, tushuncha va axborotlarni umumlashtirish hamda ixchamlashtirish uchun tez va kuchli vosita bo'lib xizmat qiladi. "Insert" jadvali. Bu jadval ham bugungi kunda keng qo'llanilmoqda. Bunda o'qituvchi o'tilgan mavzu yuzasidan ma'lumotlarni jadval ko'rinishida tarqatma holida tayyorlaydi. Ma'lumotlar orasida to'g'ri ma'lumotlar bilan bir qatorda noto'g'ri ma'lumotlar, shuningdek bu mavzuga mos kelmaydigan, hali o'tilmagan ma'lumotlar

ham uchraydi. O'quvchi ma'lumotlarni o'qib jadvalga joylashtirishi lozim. Qadimgi Italiya Rim respublikasi O'xshash va farqli tomonlari "Tushunchalar tahlili" metodi. Bunda o'qituvchi o'tilgan "Rim respublikasi" mavzuni mustahkamlash va takrorlashga ma'lumotlarni eslatib o'tadi. O'quvchilarga tushunchalar tushurilgan jadval tarqatiladi. Tushunchani izohlab, o'quvchilar uning tahlilini yozishadi.

Tushuncha Tahlil

Yuqoridagi usul va texnologiyalarning barchasi mazmuniga ko'ra yagona maqsad sari yo'naltirilgan, ya'ni o'quvchilarning bilimlarini chuqurlashtirish, kengaytirish va o'zlashtirish darajasini aniqlash uchundir. Darslarda bunday usul va texnologiyalardan foydalanish darsni qiziqarli tashkil etish bilan bir qatorda o'quvchilar faolligini oshiradi, individual fikrlashga o'rgatadi hamda mavzuning tez va oson o'rganilishiga yordam beradi. [3]

Tarix darslarini tashkil etishda yangicha pedagogik texnologiyalar o'zni muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa bu borada darslarda axborot texnologiyalaridan foydalangan holda darslarni tashkil etish alohida ahamiyatga ega. Dars mavzusini tushuntirayotganda ma'lum bir davrdagi muhim tarixiy voqelik ko'rsatilsa mavzuning mazmuni yanada aniq o'zlashtirilishiga xizmat qiladi. Masalan: Gannibalning yurishlari Kan jangi, Zama jangi tasvirlangan videolavhalar o'quvchilarga multimedia shaklida ko'rsatilganda yanada o'zlashtirish mukammalroq bo'ladi. Bundan tashqari, turli xil ko'rgazmalar, tarqatmalardan foydalanib mavzu ustida ishlash ham ijobiy samara beradi. Dars jarayonida ko'pincha yangi mavzu materiallari rini tushuntirib berayotganda SWOT metodidan samarali foydalanish mavzuning mazmunini mukammal ochib berishga xizmat qiladi. Shuningdek, dars jarayonida yangi mavzuni test savollari tarzida tayyorlab, o'quvchilar bilan birgalikdan bosma tekstlar bilan ishlash ham yangi mavzuning mustahkam o'zlashtirilishiga xizmat qiladi. Asosiy maqsad o'quvchi shaxsining mavzuni o'zlashtirib olishiga qaratilgan ekan, qanday uslub va usullardan foydalanmaylik, asosan, ta'limning sifat samaradorligiga erishishimiz faoliyatimizning asosiy maqsadi bo'lib qolaveradi.

Xulosa: O'quv jarayonida pedagogik texnologiyalarning to'g'ri joriy etilishi o'qituvchining bu jarayonda asosiy tashkilotchi yoki maslahatchi sifatida faoliyat yuritishiga olib keladi. Bu esa o'quvchidan ko'proq mustaqillikni, ijodni va irodaviy sifatlarni talab etadi. "Kelajak-yoshlar qo'lida". Shunday ekan mustaqil fikrlaydigan, bilimli, fikrini erkin bayon eta oladigan yoshlarni tarbiyalash biz o'qituvchilarning vazifamizdir. Har bir o'qituvchi mana shu vazifani yurakdan his qilsa va bunga vijdonan yondoshsa ko'zlangan maqsadga erishiladi. Yurtimiz nomini ulug'laydigan yoshlar ko'payaveradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. I.Yo'doshov, I.Kamolov "Tarix darslarida interfaol metodlar" metodik qo'llanma .
2. Gaffarov YA, Gafforova M. O'zbekiston xalqlari tarixini o'qitish usullari. T., 1996
3. I.A. Karimov . "Tarixiy xotirasiz kelajak yo'l" Toshkent "Sharq" 1998